

Wspomnienie o Ryszardzie Grzelakowskim

Ryszard Andrzej Grzelakowski, pierwszy miłośnik i honorowy obywatel Dusznik-Zdroju, niestrudzony badacz i popularyzator historii Dusznik-Zdroju i ziemi kłodzkiej, samouk, kolekcjoner pamiątek dusznickiej przeszłości, publicysta i fotografik, zmarł 8 sierpnia 2017 roku po długiej i ciężkiej chorobie, przeżywszy 82 lata.

Urodził się 6 października 1935 roku w Zaciszu pod Warszawą (obecnie w granicach stolicy). Ojciec – Stanisław, matka – Jadwiga z domu Zalewska. Od 1939 roku wychowywał się u babki. Po jej śmierci w 1945 roku (?) był zmuszony – jak wspominał – sam zarabiać na swoje utrzymanie. Szkołę podstawową ukończył w 1949 roku.

Następnie uczęszczał do szkoły ogólnokształcącej dla pracujących. W okresie od 3 lutego do 20 lipca 1953 roku odbył Państwowy Kurs Masażu Leczniczego i Fizjoterapii u prof. Jana Zaorskiego, założyciela przedwojennej Szkoły Masażu Leczniczego w Warszawie. Kurs zakończony został egzaminem, który Ryszard Grzelakowski zdał z wynikiem ogólnym dobrym, uzyskując kwalifikacje do „wykonywania zabiegów wchodzących w zakres masażu leczniczego i fizjoterapii pod kierownictwem lekarza”.

Po zakończeniu nauki, od 29 lipca 1953 roku do 28 lutego 1954 roku pracował w Przedsiębiorstwie Państwowym Uzdrowisko Połczyn w charakterze masażysty, a od 16 marca 1954 roku do 31 marca 1955 roku jako masażysta-laborant w Przedsiębiorstwie Państwowym Uzdrowisko Ciechocinek.

W tym czasie, 4 czerwca 1954 roku, zawarł związek małżeński. Wkrótce przeniósł się z żoną Danutą do jej rodziny w Poznaniu. Tam od 2 maja do 1 grudnia 1955 roku był zatrudniony jako laborant masażysta w Zakładzie Lecznictwa Fizykalnego Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej.

Od grudnia 1955 roku do października 1957 roku odbywał służbę wojskową, po zakończeniu której zamieszkał w Wągrowcu.

4 marca 1958 roku został zatrudniony na czas nieograniczony w Państwowym Przedsiębiorstwie Uzdrowisko Duszniki w Dusznikach-Zdroju w charakterze masażysty w wymiarze 200 godzin miesięcznie. Wraz z żoną i córką zakwaterowany został w mieszkaniu budynku przy ulicy Zdrojowej, w którym mieszkał do końca swojego życia.

W kwestionariuszu osobowym złożonym nowemu pracodawcy Ryszard Grzelakowski podał, że nie należał i nie należy do organizacji politycznych i społecznych.

Po ponad miesiącu pracy dyrektor przedsiębiorstwa Piotr Szaryński ocenił w zaświadczeniu, że Ryszard Grzelakowski „ze swoich obowiązków wywiązuje się dobrze ku zadowoleniu dyrekcji”.

Z upoważnienia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu kierownik Oddziału Profilaktyki i Lecznictwa dr med. J. Bartoszevska potwierdziła w zaświadczeniu o prawie wykonywania zawodu z 29 grudnia 1958 roku kwalifikacje Ryszarda Grzelakowskiego jako masażysty. Dawało mu to nie tylko prawo zatrudnienia w społecznych zakładach służby zdrowia w powiecie kłodzkim, ale i możliwość praktykowania poza tymi zakładami.

W 1963 roku Ryszard Grzelakowski przeszedł z Państwowego Przedsiębiorstwa Uzdrawiskowego Duszniki do Kolejowego Sanatorium Uzdrawiskowego, również w Dusznikach-Zdroju. Pracował tam jako masażysta aż do przejścia na emeryturę w maju 1996 roku.

Radny Rady Miejskiej Dusznik-Zdroju w latach 1994–1998 i 2002–2006. W obu kadencjach pełnił funkcję przewodniczącego Komisji ds. Oświaty, Kultury, Sportu, Rekreacji oraz Opieki Społecznej tejże Rady.

Założyciel Towarzystwa Miłośników Dusznik-Zdroju, zarejestrowanego w 1982 roku. Prezesował stowarzyszeniu od jego początków do końca swoich dni. Spotkania członków stowarzyszenia poświęcał popularyzowaniu historii grodu oraz opowieściom o losach jego dawnych obywateli.

Budowniczy wielkiego mostu łączącego współczesnych duszniczan z przeszłością miasta – tą przedwojenną, która przez dziesięciolecia stanowiła tabu. Przekonywał, że historię oraz dorobek Bad Reinerz i jego mieszkańców trzeba pielęgnować i utrzymywać w imię wspólnych ogólnoludzkich wartości.

Mistrz barwnej opowieści, zawsze okraszanej anegdotą i żartem. Potrafił przy każdej okazji w niezwykle naturalny sposób nawiązywać do dziejów Dusznik. Wiedzą, którą nieustannie pracowicie zdobywał, dzielił się z entuzjazmem. Nie ma w Dusznikach-Zdroju miejsca, o którego przeszłości nie potrafił nic powiedzieć.

Autor niezliczonej ilości artykułów prasowych popularyzujących dzieje Dusznik, okolicznych miejscowości oraz regionu – tekstów zawsze pełnych zachwyty nad naturalnym i kulturowym bogactwem. Współpracował z większością czasopism lokalnych regionu kłodzkiego. Na początku pisał do kłodzkiego „Blika”, był członkiem zespołu redakcyjnego noworudzkiej „Ziemi Kłodzkiej”, publikował m.in. w dusznickiej „Gazecie Gmin” przez dwanaście lat jej istnienia, potem pisał także w „Nowej Gazecie Gmin”. Nierzadko własnym staraniem powielał niektóre swoje opracowania, takie jak Duszniki Zdrój: okruciny historii: kalendarium dziejów miasta czy zeszyty Encyklopedii Dusznik-Zdroju. Napisał monografię Zakładów Elektrotechniki Motoryzacyjnej.

„Dyżurny duszniczanin” – zawsze chętny do rozślawiania imienia swojego miasta w radiu, telewizji, na wszelkiego rodzaju uroczystościach i spotkaniach. Elegancki i szarmancki na co dzień, wyjątkowo rozpoznawalny i szanowany mieszkaniec Dusznik.

Przyjaciel Muzeum Papiernictwa. Bywał w papierni regularnie, zwłaszcza od czasu utworzenia Działu Historii Dusznik-Zdroju. Uczestniczył w muzealnych imprezach, także w wernisażach. We współpracy z Ryszardem Grzelakowskim Muzeum zrealizowało cztery wystawy: „90 lat kolei w Dusznikach-Zdroju” (1992), „Duszniki – spojrzenie w przeszłość” (1997), „Powódź – lipiec 98 – obraz zniszczeń i tragedii ludzkich” (1998), „Historyczne fotografie Dusznik-Zdroju” – z okazji 25-lecia Towarzystwa Miłośników Dusznik-Zdroju (2007).

Materiały z archiwum Ryszarda Grzelakowskiego i Towarzystwa Miłośników Dusznik-Zdroju były wykorzystywane na wielu innych wystawach, m.in. „W kraju Pana Boga” (2005). Dzięki Jego kolekcjonerskiej pasji Muzeum wzbogaciło swoje zbiory, pozyskując archiwalne fotografie młyna (wraz z bezcennymi szklanymi negatywami), pocztówki, plany, dokumenty na papierach czerpanych, arkusze z dusznickiego młyna papierniczego ze znakami wodnymi.

W dusznickim młynie papierniczym Ryszard Grzelakowski wygłosił wiele prelekcji na temat historii Dusznik-Zdroju. Ostatnie z nich dotyczyły życia kulturalnego. Za swe zasługi dla Muzeum został wyróżniony w 2008 roku tytułem Honorowego Kustosza Muzeum Papiernictwa.

Spółecznikowska działalność Ryszarda Grzelakowskiego została doceniona nie tylko na szczeblu lokalnym, ale także regionalnym i krajowym. Postanowieniem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego z 31 października 2002 roku został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi za osiągnięcia w upowszechnianiu kultury.

Na wniosek sześciorga radnych podczas sesji 27 lipca 2010 roku Rada Miejska Dusznik-Zdroju podjęła uchwałę, którą nadała Ryszardowi Grzelakowskiemu honorowe obywatelstwo miasta. Akt nadania wręczono Prezesowi Towarzystwa Miłośników Dusznik-Zdroju podczas uroczystego posiedzenia Rady 24 sierpnia tegoż roku w Teatrze Zdrojowym im. Fryderyka Chopina.

Uchwałą z 7 listopada 2013 roku Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyznał Ryszardowi Grzelakowskiemu Złotą Odznakę Honorową Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego.

Na wniosek Zarządu Regionalnego Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego we Wrocławiu (dziś Dolnośląskie Towarzystwo Regionalne) 3 marca 2015 roku Ryszard Grzelakowski został uhonorowany odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, którą Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadaje osobom wyróżniającym się w tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.

Ryszarda Grzelakowskiego pożegnano na cmentarzu komunalnym w Dusznikach-Zdroju w sobotę 12 sierpnia 2017 roku. W imieniu Towarzystwa Miłośników

Dusznik-Zdroju w poruszającym wystąpieniu mówił o Zmarłym Grzegorz Średziński. Dwa dni wcześniej Rada Miejska Dusznik-Zdroju podczas swojej sesji uczciła pamięć Ryszarda Grzelakowskiego minutą ciszy.

Opracowano na podstawie:

- dokumentów zgromadzonych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu – Oddział w Kamieńcu Ząbkowickim,
- archiwum Muzeum Papiernictwa,
- danych dostępnych w Internecie oraz wspomnień własnych.